

Uvodnik

METODIKE UKLJUČENE U ZNANSTVENI SUSTAV U HRVATSKOJ

U znanstvenoj literaturi metodika se određuje kao znanost o poučavanju nastavnog predmeta. Kako je područje njezina istraživanja odgojno-obrazovni proces (nastava i drugi oblici rada) u nastavnom predmetu, ona pripada znanostima o odgoju i obrazovanju, po čemu bi ulazila u područje društvenih znanosti, zajedno sa svim drugim disciplinama koje također primarno istražuju odgoj i obrazovane (pedagogija, didaktika, edukacijska rehabilitacija i dr.). Međutim, činjenica da se bavi jednim segmentom odgoja i obrazovanja (nastavnim predmetom) samo je jedna strana znanstvenog bića metodike. Druga strana proizlazi iz činjenice što je svaka metodika nastavnog predmeta relativno neovisna disciplina jer je bitno određena sadržajem nastavnog predmeta, po čemu se metodike međusobno razlikuju. A kako nastavni predmeti u svojoj osnovi imaju različite znanosti, koje u sistematizaciji znanosti pripadaju različitim područjima, i metodika se pojedinog predmeta mora vezati za znanost koja istražuje sadržaj tog predmeta i za njezino znanstveno područje, odnosno polje ili granu. Tako se metodika hrvatskoga (materinskoga) jezika nužno veže za kroatologiju (lingvistiku) i znanost o književnosti, koje pripadaju području humanističkim znanosti, metodika fizike nužno se veže za fiziku koja pripada području prirodnih znanosti, a metodika sociologije mora se vezati za sociologiju koja se nalazi u području društvenih znanosti. Dakle sve su metodike s jedne strane odgojno-obrazovne znanosti, dok su s druge strane vezane za znanosti svojih nastavnih predmeta koje mogu pripadati različitim znanstvenim područjima. Zbog toga metodike nemaju strukturu tradicionalnih monodisciplina i ne mogu se do kraja svrstati ni u jedno tradicionalno znanstveno polje ili područje, nego su interdiscipline, tj. funkcioniraju kao specifičan spoj više nekad i posve raznorodnih disciplina koje se povezuju radi poučavanja određenih sadržaja u nastavnoj praksi. Upravo zbog te činjenice metodike, mada postoje kao stalne sveučilišne discipline na hrvatskim sveučilištima već oko pola stoljeća, sve donedavno u Hrvatskoj nisu bile uvrštene u službeni znanstveni sustav koji utvrđuje Pravilnik o znanstvenim i umjetničkim područjima, poljima i granama, a koji donosi državna vlast, odnosno, u naše vrijeme, Nacionalno vijeće za znanost. Uključenost u taj Pravilnik bitna je za društvenu i stručnu etabliranost svake znanosti jer joj to daje legitimitet za

financiranje znanstvenih projekata iz državnog proračuna, osnivanje diplomskih i poslijediplomskih studija, autonomno napredovanje u znanstvenim zvanjima i druge statusne i razvojne pogodnosti. Najveća zapreka administrativnom legaliziranju metodika do sada je bila upravo njihova interdisciplinarna priroda. S jedne su je strane svojatale odgojne znanosti, odnosno pedagogija, a s druge strane matične znanosti nastavnih predmeta pojedinih metodika, pa metodike, unatoč brojnim nastojanjima, nisu uvrštavane ni među prve ni među druge. Taj metodički rašomon riješio je novi Pravilnik o znanstvenim područjima, poljima i granama koji je donijelo Nacionalno vijeće za znanost, a koji je proglašen 22. rujna 2009. te objavljen u službenom listu *Narodne novine*, br. 118/2009. od 30. rujna 2009. Taj Pravilnik u sistematizaciju znanosti naglašeno provodi načelo interdisciplinarnosti, čega prije nije bilo. U Pravilniku se metodike nastavnih predmeta nalaze kao znanstvene grane interdisciplinarnih polja u tri znanstvena područja - prirodnom, društvenom i humanističkom, tj. kao grane sljedećih naziva: metodike nastavnih predmeta prirodnih znanosti, metodike nastavnih predmeta društvenih znanosti i metodike nastavnih predmeta humanističkih znanosti.

Priznavanje i proglašavanje metodika kao legalnih znanstvenih disciplina povijesni je događaj u njihovu postojanju koji će im svakako omogućiti snažniji daljnji razvitak i afirmaciju u praktičnoj primjeni njihovih spoznaja. Iako metodike tradicionalno pripadaju pedagoškom konceptu odgojno-obrazovnih znanosti, koji u europskom obrazovanju ima dugu tradiciju, njihov se sustav i metodološki sklop lako primjenjuju i u edukološkom konceptu obrazovnih znanosti, odnosno korespondiraju s teorijom kurikula koja se upravo posljednjih godina uvodi u hrvatski obrazovni sustav. U taj koncept metodika se posve uklapa kao mikroprakseološka disciplina koja proučava unutarnje i vanjske uvjete nastave. Ovaj broj časopisa *Metodika*, koji i sam snažno promiče znanstvenu afirmaciju metodika, posvećen je tom važnom postignuću znanstvenog statusa metodike.

Zbog važnosti ovog događaja potrebno je zabilježiti da je ovaj uspjeh postignut dugogodišnjim zalaganjem Akademije odgojnih znanosti Hrvatske, Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, uredništva časopisa *Metodika* i nekoliko pojedinaca entuzijasta koji su posljednjih godina u više navrata na više načina argumentirano zahtijevali na mjerodavnim mjestima uvrštavanje metodika u službeno priznate znanstvene discipline. Neki dokumenti o tome tiskani su i u prošlim brojevima *Metodike*.

U vezi s prethodnim treba spomenuti još dva neposredno povezana događaja. Prvi je objavljivanje knjige potpisnika ovih redaka *Metodika – znanost o poučavanju nastavnog predmeta*, nekoliko mjeseci prije objavljivanja spomenutog Pravilnika, u kojoj se nalazi i znanstveno argumentiran prijedlog o uključivanju metodike u znanstveni sustav koji je u Pravilnik i uvršten. To je prva knjiga o epistemologiji metodike u Hrvatskoj, koja objašnjava znanstveno ustrojstvo metodike. Knjiga je predstavljena javnosti na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu i na drugim mjestima u Hrvatskoj. Drugi je događaj osnivanje Katedre za metodike

na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu u koju su uključeni nastavnici svih metodika što se slušaju na Učiteljskom fakultetu, tj. na učiteljskom i odgojiteljskom studiju. To je prvi slučaj u Hrvatskoj da se sve metodike na nekom fakultetu povezuju u jednu katedru koja će brinuti o zajedničkim obilježjima i posebnostima ovih disciplina.

U čast svih navedenih važnih događaja za metodiku u ovom broju objavljujemo posljednju inačicu Pravilnika o znanstvenim područjima, poljima i granama, u kojemu su i metodike, informaciju o predstavljanju knjige s izlaganjima govornika te dokument o osnivanju Katedre za metodike na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu.

Ante Bežen
glavni urednik